

Кл. 6 (24к)
В-48



В. Брунченко

Замисля книжка



Книжочница

КРАТКИЙ ПАСПОРТ КНИЖИ

№ 416(2-4к); ВУС №№. в 2480977.

АВТОР Вильямсевичев В.

ИЗДАНИЕ Записки Миллика.

Место, год издания Х., 1930.

Кол-во стр. 23,1с.

" - отд. листов _____

" - иллюстраций _____

" - карт _____

" - схем _____

Том _____ часть _____ вл. _____

Колво листов _____

Примечание:

17.10.90

0110.15-

В. ВИННИЧЕНКО

ЗАПИСНА КНИЖКА

ВИДАННЯ ТРЕТЄ

Державна
Республіканська
БІБЛІОТЕКА УРСР
КПРС

КНИГОСПІЛКА

Бібліографічний опис цього видання
вміщено в «Літопису Українського
Друку», «Картковому репертуарі» та
інших покажчиках Української Книж-
кової Палати.

Обкладинка художника Н. Соболя

Упрліт № 5017 Харків
Зак. 455. Тир. 20.000
Літо-друкарня
КНИГОСПІЛКИ
Нетеченськ.
воб., 14
1980



ТІКАТИ було вже нікуди: поперед нас слалось рівне й безкрає поле, а позаду з села гналась ціла юрба люду. Попереду всіх біг стражник і кричав:

— Ге-ей! А ну, гей там! Підожди!

І вимахував над головою в себе рукою так, ніби поганяв волів.

— Зупиняємось?—безнадійно спитав мене Антип.

— Зупиняємось.

Ми зупинились. Антип вибрав стеблину жита і, покусуючи її, дивився до села на погоню. І погляд йому був понурий та блискучий, як промінь сонця з-під чорної навислої хмари.

— В калозі? — посміхнувся я до його.

Власне кажучи, смішного в нашому становищі було мало. Найменше, що з нами могло статись, це те, що нас поб'ють, зв'яжуть і поволочать у повітову тюрму.

Антип теж похмуро посміхнувся.

— Бач, я казав, що треба з вечора виходити з села.

— Де твої проклямації,— живо перебив він,— ховай у жито! Швидше! Сядем обидва, ніби стомились...

Ми помалу сіли під житом... Я витяг з-за пазухи пак проклямацій, які zostались у нас ще на одно село, і, не одвертаючись од жита, вирив руками ямку, поклав туди пак і засипав землею.

Наверх натрусив трави.

— Так...— скося озирнувши мою роботу, промовив Антип.

Погоня наближалась.

Поранкове сонце стояло над церквою й ще не встигло випарити всю росу, й вона, як сльози дитини, що тільки-що плакала, невинно й зворушливо блищала в траві. Прощай, росо!

Потім я підвів голову. Погоня вже недалечко була, але бігла тихше. То підійдуть, то знов побіжать. Стражник одною рукою придержує шаблю, а другою широко махає то взад, то вперед, немов одбивається від когось позаду. Іноді озиравсь і щось казав дядькові, який біг зараз же за ним. Трохи оддалік бігли ще люди, а коло них купа дітвори.

Антип похмуро кусав стеблину й чудно бігав очима навкруги, немов шукав чогось.

А я нічого вже не шукав. Чого там дурно тратити сили,— пускайся на дно, та й усе.

Ось зовсім близько. У стражника руденька борідка, очі напружено-гостро втоплені в нас. На грудях у такт підстрибує шнурок від револьвера. Лице червоне, задихане.

Раптом Антип стріпнувся, повернувся до мене й швидко зашепотів:

— Слухай: я хочу спробувати одну штуку. Старайсь робити, як я. Чуєш? Я хочу...

Але докінчити не встиг. Перед нами вже стояв стражник і, трудно дихаючи, розглядав нас. З-за плеча його виглядало злякано-зацікавлене лице дядька.

— Ну, вставайте! Ходім! — суворо хитнув головою стражник.

Я не рушився, ждучи, що робитиме Антип.

Цей помалу підвівся, став на свої довгі, тонкі ноги й почав мовчки розглядати стражника. Пильно, серйозно, з виразом поважності. На лиці ніякого замішання, хвилювання.

Нарешті, зупинившись на лиці злегка здивованого поліціанта, спитав:

— Ты чин сельской полиции, голубчик? Не правда ли?

„Чин сельской полиции“ ще більш помхмурился.

— Ну, то що? Ну, ти, вставай!

Я теж устав.

— Кудаже ты зовєш нас идти? И зачем остановил нас? — спокійно, з цікавістю запитав Антип.

— Зараз побачите! Ну, марш! Даниле, ставайте збоку. Та глядїть, як що—так ломакою прямо по голові!..

У Данила в руках справді була паличка, яку по справедливості інакше й не можна було назвати. Він став коло мене і, косо позираючи, наготовив свою зброю. Почувалось, що людина на своїм віку не бувала часто в такім становищі. Взагалі, Данило нічого абсолютно страшного собою не являв.

Мав собі великий ніс, але він був задертий догори, ніби ввесь час зазирає до своїх товаришів, кругленьких карих оченят. Борода скуйовджена, губи злегка одвислі. Почувалось, що людина ця, коли її про щось запитати, наперед трохи подумає, потім спитає „як кажете“, а тоді вже одповість вам щось таке, про що ви самі давно знаєте. Але ломаку держав серйозно й уважно.

— Ну, рушай,— шарпнув стражник за рукав Антипа.

Антип зробив строге лице.

— Позволь, милый человек, так нельзя... Как чин полиции ты должен об'яснить людям, почему останавливаешь их. Это — во-первых. Далее, исполняя ответственную обязанность охранения порядка и тишины

и притом, будучи е... е... конфиденциально приставлен к исполнению существующих законов Российской Империи, ты должен не нарушать оные, а, наоборот, поощрять и подавать пример. Понял?

І Антип навіть витягнув перед своїм довгим блідим носом палець і хитнув, повчаючи, головою.

Лице Данила стало виявляти наплив, очевидно, несподіваних переживань. Очі йому поширились і забігали то на нас, то на стражника.

Губи ще більше одвисли.

Але я був також здивований: при наших селянських штанцях, свитках, чоботях і т. ін. російська мова якраз було те, що могло нас цілком затовкмачить у „калошу“.

На стражника це, дійсно, зробило відповідне вражіння. Він озирнув нас, потім хитнув до Антипа головою й коротко сказав: — Покажи паспорт.

Я понуро стис губи й одвернувся. З цього йому й треба було почати.

— Паспорт? Вот это — правильный твой вопрос, — похвалив Антип. — Да... так именно следовало и начать. Но без грубостей, вежливо, строго. Да... Но тебе мы все-таки не покажем... Тебе нельзя. Исправнику, становому еще можно, но нижние чины не могут смотреть...

Тимчасом надбігла друга частина погоні: дядьки й дітвора. Дітвора зараз же похрвалась за ноги дядьків і визирала з-за них, як з-за дерев.

Дядьки шепотілись і поглядали на нас. Всі сопли від швидкої ходи.

— Ну—када так, так марш! Нічого тут!— хитнув рішуче стражник головою.— Рушайте, Даниле!

— Подожди, не торопись...—поважно простягнув руку до Данила Антип і повернувся до стражника,—еще раз спрашиваю: по какому поводу ты позволяешь себе останавливать прохожих на дороге?

— Семенюк,—раптом підняв голову стражник до дядьків,—это вони?

Серед голів одна посміхнулась, хитнулась і промовила:

— Вони самі... От той, нижчий, кидав до мене, а вищий у церкву...

— Что „кидав“? —здивовано спитав Антип. Я теж непорозуміло дививсь навкруги.

— Уже забули?—добродушно посміхнулась голова Семенюка.

— Бумажечки... З красними печатями... Проклямації...

Всі гостро дивились на нас.

Але якби ці дядьки разом із стражником перевернулись на китайську депутацію, що нас закликала б на царство до них,—на

лиці Антипа не виявилось би більшого здивування, ніж тепер. Ні страху, ні ніяковости, а тільки здивування: видно, що чоловік усього сподівався, але проклямацій...

Він глянув на мене, на стражника, на дядьків.

Я теж глянув на його, на стражника, на дядьків.

— Как ты сказал, мужичок? — нарешті вимовив Антип до Семенюкової голови.

— А так, як чув...

— Прокламації??

— Атож...

Антип глянув на мене, я на його.

— Ви что-нибудь понимаете, Ксенофонт Сократович?

Чого йому спало на думку так історично прозвати мене, я не мав часу ні думати, ні дивуватись, але стиснув плечима й промовив:

— Ничего не понимаю... Диоген Емпедоклович.

— Странно... Очень странно... Так, значит, в вашей деревне в эту ночь были разбросаны прокламації?

Стражник пильно дививсь на його. Але Антипові ніколи було переглядуватися з якимось там стражником.

— Отвечай же, когда тебя спрашивают? — нетерпляче й строго крикнув він.

— Та ти што кричиш? Диви, сволоч. Лазить тут, приставляє всякі манєри та ще й... Ступай січас! Данило, тягвіть його!

Данило несміло взяв мене за руку. Я строго глянув на його, і він пустив її.

Стражник чогось почував себе страшенно розсердженим, навіть ображеним. Але Антип мовчки строго дививсь на його й не рухавсь. Потім помалу повернувся до здивованих голів дядьків, і, найшовши гостреньке, добродушно-іронічне лице Семенюка, уважно й строго спитав:

— И ты, значит, утверждаешь, что мы разбрасывали прокламации?

— Атож... Утверждаю... — насмішкувато хитнув Семенюк головою.

— Своими глазами видел?

— Своїми. Не позиченими.

Говорив він упевнено, але на нас чекаюче-пильно дивилось кілька пар серйозних очей.

— Хорошо. Твоя фамилия—Семенюк? Ксе-нофонт Сократович,— поважно й строго повернувся до мене Антип,— запомните: вот этот крестьянин с пепельной бородкой и...— він знову пильно озирнув Семенюка,— и серыми глазами называется—Семенюком.

— Слушаю, Диоген Емпедоклович.

-- Ну, то що буде?—посміхнувся Семенюк, але по лиці йому пробігло щось тривожне.

Він глянув на стражника, на Данила, на нас — То будет,— різко й строго повернувся до його Антип — что бывает тем, кто дает фальшивые показания. Ты этим отвлекаешь начальство от настоящих преступников. Ты — укрываешь их! Понял? Ну, идем в деревню.

Більше об'яснитись він не хотів. Справа виявлялась такою серйозною, що він мусів поспішати в село.

Він пішов. Потім несподівано повернувся до стражника й сказав:

— Ты хоть и груб, но службу свою исполняешь хорошо. Молодчина... Ксенофонт Сократович, у вас есть папиросы?

Я вийняв цигарки, ми зупинились і закурили.

Погоня наша переглядалась. Стражник пильно й похмуро позирав на нас. Похвалу Антипову він вислухав мовчки, не посміхаючись, тільки скося подивляючись то на мене то на Антипа.

Власне кажучи, я стільки ж розумів тепер Антипа, як і вся погоня. Хіба що тільки хлопчики ні в чому не сумнівались і твердо були переконані, що спіймано щось страшне. Тому радісно бігли поперед нас, підтягували нашвидку штанці й кричали:

— Піймали! Піймали!

Йшли всі мовчки. Часом Антип повертав до мене своє виточене, сухувате лице з

блідим носом і говорив щонебудь заплутане, де часто попадалось ім'я губернатора або поліцмайстера.

Говорив заклопотано, щось міркуючи про них, турбуючись, що не зможе сповістити їх про щось.

Сторожа наша прислухалась до наших слів, і Семенюк шептався з дядьками, йдучи позаду.

Степ хвилями біг до краю неба й тихо шелестів зелено-сивим колосом. Часом поважно й ліниво, ледве ріжучи повітря, пропливав над нами ворон і зникав у блідо-синій далині. На нас не звертав ніякої уваги,— мало чого люди між собою не виробляють, у його своя мета.

Я довго провожав його очима.

У селі нас ждали. Біля воріт, на порогах хат, на перелазах стирчали людські голови, й, не зводячи очей, повертались за нами.

Часом перегукувалися з погонєю й робили деякі уваги, які стосувалися більше до деталей нашого арешту, ніж до провини.

Наприклав, один дядько, з вилами в руках, пильно обдивився нас, потім заклопотано звернувся до Данила й спитав:

— А сіль є?

Данило і я подивились на його. У Данила очі стали кругліші.

— Яка сіль?

— А на хвіст сипать...

Стражникові не подобались його питання.

— Одойді вон!—сердито крикнув.

Дядько зупинився, пропустив нас, підморгнув заднім на стражника й не пішов далі.

Мені він подобався. Подобалось, як він поглядав на нас. Правду кажучи, такі погляди попадались частенько. Але стражник чогось почав хвилюватись, якимось підривнявся і, коли Антип зупинивсь, щоб поправити щось коло чобота, сердито, роздратовано закричав:

— Ну, скарей там!... Довольно манери приставлять!..

Антип підвівсь, мовчки-здивовано подививсь йому в лице, потім тихо й повчаючи промовив:

— Это чин полиции так позволяет себе? Нельзя. Нельзя так.

— Ну, базікай там! Іди, говорю—чогось надзвичайно злісно крикнув стражник.—Тоже в разговори ще... От я тобі покажу разговори...

І додав таку лайку, від якої Антип моментально зупинився, подививсь на стражника, потім, повернувшись до мене й коротко спитав:

— Слыхали?

— Слыхал...—буркнув я.

Антип більше нічого не сказав. Рішуче й строго попрямував далі. Лице виявляло непохитність.

Але я йшов, похиливши голову. Мене брала досада: ішов би вже мовчки, ні, треба ще на сміх себе виставляти.

У волості нас теж уже ждали: з вікон виставлялись голови, а коло дверей ганку товпилась ціла юрба люду. Всі вони, розступившись, дивились прямо нам у лице і дехто хмуро мовчав, дехто посміхався, більшість же голосно й зі страхом цікавилась пійманими—„жуликами“.

Ввели в „присутствіє“. Там уже теж був народ.

— Ну, єсть! Споймали!—хмуро проговорив стражник.—Давайте, старосто, понятих, нада січас їх до справника.

Коло столу стояв невеличкий дядько з кострубатою головою й рідко розставленими очима. Плохенький піджачок, ситцева сорочка під жилеткою, вигляд заклопотаности, забитости. Так і уявляється, що прийде цей дядько додому, а дома лазить голодна, писклива дітвора, чіпляється за чоботи, канючить, жінка лається, а коло порога стоїть уже соцький і кличе „до начальства“ Через що його вибрано на старосту,—невідомо.

— Так оце ті?.. Ага...—бігаючи поглядом, озирнув нас цей староста.—Ну, так що ж?..

Як понятих, то й понятих... А ну, хто за понятих—задер він голову до юрби.

Але тут вмішався Антип. Він ступив трохи вперед і ввічливо, але спокійно й навіть строго звернувся до старости:

— Подожди немного... значит ты староста? Староста здивовано глянув на його.

— Ну, я... То що?

— Хорошо. Пока ничево. Значит, это ты отдал приказание задержать нас на дороге?

Тон був такий, що мимоволі староста одповів:

— Ну, хоч би й я, так що?

— Ничево. Продолжайте свое дело.

І Антип спокійно замовк.

Староста непорозуміло дививсь на нас.

— Так що ж буде з того, що я? Ну, я, так що?

— Ничево, ничево...—заспокоююче промовив Антип і чудно посміхнувся. — Выберите понятых и отсылайте нас к исправнику... Мне только нужно было удостовериться, кто в этом виноват, ты или стражник? Продолжайте.

І, звернувшись до мене, прошепотів:

— Не стій же таким опудалом. Підігривай. Діло йде.—При цьому вираз лиця йому був солідний, спокійний, ніби він діливсь зо мною якимсь важним служебним спостереженням.

Я хитнув головою.

Староста й стражник теж щось шепотіли між собою.

— Виноват! — раптом знов звернувся Антип до їх. Вони обоє зараз же озирнулись до його. Юрба тихо шушукалась.

— Виноват. Я хочу вас спросить: можете ви нам дати точное и ясное представление нашей вины, за которую вы нас арестовали?

Староста не зрозумів.

— Що кажете?

— Я говорю, можете ли вы сказать, за что нас арестовали? Если хотите отвечайте. По закону вы обязаны отвечать.

Про те, щоб спробувати виправдуватись або дати їм зрозуміти, що вони помилились, він навіть не згадував.

— За що арештували? А за те, що бунтуєте народ. Проклямації підкидаєте людям.

— Свидетели есть?

— Та що ви йому базікать там даєте? — раптом почувся позаду густий обурений голос: — Він їм баки забиває, а вони роти пороззявляли! В мордяку йому, та й уся розправа!

Ми всі обернулися. В кутку стояв високий, гарний дядько з чорною пишною бородою й сердито насупленими бровами. Одягнений був добре, очевидячки сільський багатій.

Антип ніби не розібрав, звідки йшов голос. Прижмуривши очі, він водив ними по юрбі.

Нарешті, нагледівши багатія, аж перегнув до його голову й з спокійною погрозою спитав:

— Это ты, кажется, сказал?

Багатій ще більш розсердився.

— А ти на кого це тикаєш? Халамидро! Я тебе як тикну тут, так аж ногами вкриєшся!

— Та бить їх... Чого там! В мордяку!—
зачулось за ним сердиті голоси з юрби.

Антип вирівнявсь і, ніби нічого не чуючи, строго й коротко кинув до багатія:

— Как фамилия?

Ніхто, очевидячки, нічого подібного не ждав.

Всі притихли й стали переглядатись,—
хто з усмішкою, а хто з неспокійним непо-
розумінням.

Але багатій аж почервонів увесь.

— Та ти хто такий, що хвамилії спра-
шуєш? Твоя як хвамилія?

Антипове лице стало ще холоднішим,
невблаганно-грізним.

— Не хочешь сказать? Хорошо. Хорошо.
Староста, ти за это отвечаешь отдельно. Это
ты заметь себе... А теперь...

Він помалу, поважно й з таким виглядом,
який ясно говорив, що він не хотів, але
примушений це зробити, підняв руку, за-
сунув її за пазуху й урочисто, повагом,
вийняв свою... велику записну книжку, в якій
вів рахунок своїм видаткам і прибуткам.

Так же помалу розгорнув її, витягнув олівець і звернувся до багатія:

— Еще раз спрашиваю, как твоя фамилия?

Як тільки в руках Антипа з'явилася книжка, в „присутствії“ раптом стало надзвичайно тихо. Посмішок уже не виднілось. Очі всіх, як головки булавок до магнету, повернулись і вп'ялись у книжку. Староста то бігав стурбованим поглядом по „присутствії“, то знов зупинявся на книжці. Видно, рішуче був збитий з п'ятики. Стражник неспокійно заворушивсь, обсмикнув свою казенну сіру сорочку й узявся рукою за шаблю, ніби хотів стати „смірно“.

А багатій з червоного зробився жовтим, і очі його були вже не сердиті, а немов злякані, немов знепокоєні.

Усі стояли, як загіпнотизовані.

Я зрозумів, що треба кувати залізо, поки гаряче. Враз схопився, озирнувся, підхопив табуретку й підставив Антипові:

— Извольте присесть, Диоген Емпедоклович. Может быть чернила подать вам?

— Да-а... Чернила бы лучше...

Я з готовністю кинувсь до столу, схопив з його все й одною рукою подав ручку, а в другій став держати чорнило.

Він помалу умокнув ручку.

— Так не желаешь сказать своей фамилии?— повернувся до багатія.

Той ворухнувся, але я не дав йому нічого сказати.

Швидко повернувшись до Данила, що стояв біля мене зі зляканими, витріщеними очима й з ломакою, я зробив строге лице й хутко крикнув:

— Как фамилия этого черного? Скоро!

— Клим Сидоренко, — машинально випалив Данило, широко дивлячись на мене.

— Климентий Сидоренко, Диоген Емпедоклович, — догідливо нахилився я до Антипа

— Ага! Отлично!.. Хорошо!... Кли... мен... тий Си... до... рен... ко... Хорошо. Как называется это селение?

— Как называется это селение? — строго звернувся я до стражника.

— Мандриковка, — злегка вирівнявся стражник, напружено слідкуючи за Антиповою рукою.

— Мандриковка, Диоген Емпедоклович...

Староста ще більше стурбувався. Ззаду почалась шамотня. Видно було, як поспішно один за одним дядьки просковзували в двері і юрба ріділа.

— Так, хорошо...

Староста раптом пригладив волосся, прокашлявся і, несміло глянувши на книжку, промовив:

— Ну, хорошо, господа... Позвольте ж спроситьца вас, кто ж вы такіі будете?

Антип не зразу одповів. Устав, вернув мені ручку і, не закриваючи книжки, повернувся до старости.

— Кто мы такие, голубчик, мы скажем исправнику. Понял? Исправнику это скажем. Это, кажется, здесь Михаил Андреевич исправником?..— повернув він до мене...— Ах, нет, Михаил Андреевич в другом уезде. Да, мой милый, кто мы такие, ты это скоро узнаешь. Да... Ну-с, мы готовы. Давайте понятых и можно отправляться. Только я просил бы непременно с нами отправить этого господина... как ево...— він зазирнув до себе в книжку—этово Сидоренка. И затем того, который утверждает, что мы разбрасывали прокламации. Как ево... Мм... Семенюк, кажется! Да! да! Так вот і ево тоже. Где он?

Я хутко повернувся і почав шукати очима Семенюка.

— Где Семенюк?

Семенюк стояв десь аж у дальньому кутку. Всі зараз же розступились, даючи йому дорогу й поглядаючи то на його, то на нас.

— Подойди-ка сюда, Семенюк,— хитнув головою Антип.

— Семенюк, ступай сюда!—крикнув я.

Семенюк несміло виступив, глянув на старосту, на стражника й пробурмотів:

— Чого ж мені їхать?.. У мене времени нема...

Антип усміхнувся:

— Ничего, голубчик, у нас тоже не было времени, а ты задержал нас. Вот расскажешь исправнику, как мы бросали прокламации, а тогда уж увидишь, будет ли у тебя время... Ну, староста, давай понятих, нужно отпра-вляться, нам некогда. А вы, господа,—звер-нувсь він до юрби,—будете свідетелями, когда нужно будет. Слышите?

— Так тошно...—почулось з різних боків. У цей час багатій потихеньку попід сті-ною пробрався до дверей. Я помітив.

— А ты куда? Сидоренко!—закричав я,—куда уходишь?—Антип строго озирнувся.

— Сидоренко! имей в виду, что еще хуже будет, если уйдешь,—Сидоренко хмуро зу-пинивсь.

— Я роботу дома покинув...—сердито бурк-нув.—Мені нема чого до справника. Моя хата з краю...

— Ничево, ничево... Староста! Понятых! Староста шепотівся з стражником, видно—радились. Зразу ж покинув і повернувся до нас.

— Що кажете?

— Понятых давай, мы готовы.

Староста замнявсь:

— Та бачите, господа, діло, звісно, таке, що... Наше положеніє тоже, як із'яснить... то, конешно, одно слово сказать... Сказано, при-мерно, що проклямації. Ну, так такий при-

каз, що таких людей арештовувать, так прямая обязаность... одно слово сказать... Семенюк! — раптом сердито повернувся він до Семенюка.

— Признавайсь: цих людей ти бачив? Признавайсь отут, січас мені!

Настала тиша.

Антип пробурмотів:

— Ану, что он скажет, нужно записать...

І наготовив книжку.

Семенюк, очевидно, зібрав усі сили, щоб одповісти, але глянув на книжку й розгубився.

Стурбовано забігав очима навкруги і знов, як сояшник до сонця, повернувся до книжки.

— Ну, говори ж, стерво!

Семенюк безпомічно глянув на старосту.

— Я бачив... що... Тільки, як темно було, то не розібрав добре... Похожі...

— Умгу!—муркнув Антип і щось червнув у книжці. Семенюк зразу ж замовк, злякано слідкуючи за його рукою.

— Ну, видно, що три рублі хотів заробить,— безапеляційно й похмуро бовкнув стражник до старости. І стояв з таким виглядом, що, мовляв, сумніву більше нема ніякого.

— Ну, подожди ж ти!— хитнув староста головою до Семенюка...

— Какие три рубля?—зацікавлено спитав Антип.

— Та, бачите, такий порядок, що як піймає хто кого з проклямаціями, так тому три рублі. Таке мєроприятіє, одно слово сказать... От он і соблазнився, виходить... А ви самі должно на станцію путь держали?

— Да, ми хотели на станцию.

— По своїм ділам чи по службі?

— Это все равно. Ну, так скорей, староста, скорее,—нам некогда...

Староста знов пригладив волосся, яке від того нахилилось під рукою й потім знов вигиналось як пружина.

— Кто ви такі, нам не звісно... Ну, видно, що, одно слово сказать, ошибка тут... Только ж ми свою службу сполняємо, ви свою...

Він глянув на стражника. Стражник косо дивився на його, немов піддержував у тяжкій справі.

— Я так думаю, що нада оставить это діло. А що ми вас задержали, так можна вам дать лошадей до поїзду. Га?

— Хм! — роздумливо, вагаючись, підняв брови Антип.—Я не знаю... как с вами быть...

Потім повернувсь до мене й запитав:

— Вы как думаете, Ксенофонт Сократович, оставить или ехать к исправнику?

Всі, чекаючи, з хвилюванням дивились на нас.

Я зібрав усі свої сили й серйозно, нерішуче одповів:

— Право, я не знаю, як вам будет угодно, Диоген Емпедоклович.

— Ну, хорошо,— рішуче махнув рукою Антип і повернувся до їх,— хорошо. Давайте лошадей. Пусть на этот раз так и будет. Но помните, господа, нужно быть осторожными. Очень осторожными, господа, нужно быть в таких делах.

І помалу, поважно, згорнув книжку й засунув її за пазуху.

І як тільки вона зникла, всі зідхнули легше. Оживились, підбадьорились.

Через півгодини коні того самого Сидоренка стояли коло волости, запряжені в новенький зелений хургон. Колиска застелена була килимком, а на передку сидів парубок. Біля хургона чекала юрба селян, яка поспішно, скинувши шапки, дала нам дорогу.

Прощаючись, я помітив у начальства радісну посмішку,— вони були переконані, що все таки дешево викрутилися з халепи.

А ще через якісь дві-три години ми скромненько сиділи у вагоні, а колеса поїзду поспішно, весело такали й вибивали:

„От—так—так! От—так—так!“



ЗАМОВЛЕННЯ НАДСИЛАЙТЕ НА АДРЕСИ:

ПРАВЛІННЯ КНИГОСПІЛКИ - Харків. Горькінівський пр. № 2.

ФІЛІЇ КНИГОСПІЛКИ - Київ, вул. Веровського № 48.

Дніпропетровське, просп. К. Маркса. 103.